خراسان رضوی

صفحه آخر

دوشنبه
اول مرداد ۱۳۹۷
۹ ذی القعده ۱۴۳۹
۸ صفحه/شماره ۳۹۰۲

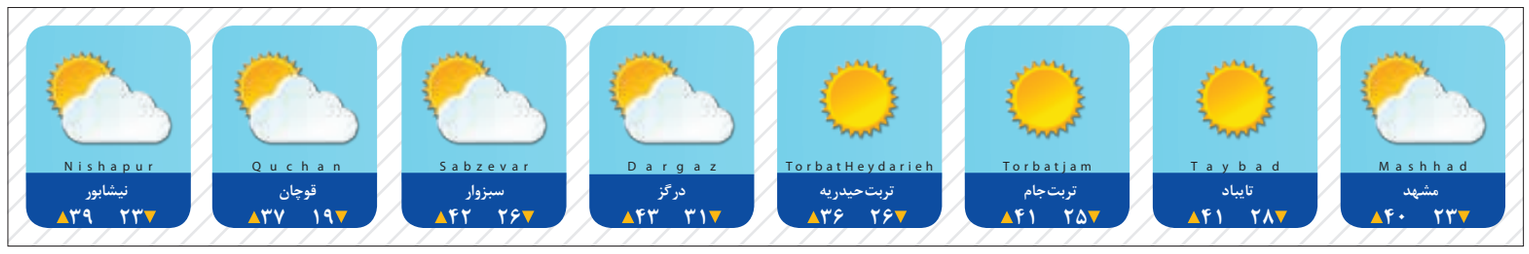

روزنامه خراسان رضوی:
رتبه یک نشریات استانی

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری خراسان
مدیرمسئول: محمد سعید احدیان
سردبیر: سیدعلی علوی

دفتر مرکزی: مشهد، بلوار شهید صادقی
صندوق پستی: ۵۱۱-۹۱۷۳۵
تلفن: ۳۷۶۳۴۰۰۰-۰۵۱

نمابر دبیرخانه: ۰۵۱۳۷۶۲۴۳۹۵
پذیرش آگهی و اشتراک: ۰۵۱۳۷۰۱۰
پیامک: ۲۰۰۰۹۹۹

چاپ مشهد: شهر چاپ خراسان
روابط عمومی: ۰۵۱۳۷۰۰۹۱۱۱
نمابر تحریریه: ۰۵۱۳۷۶۲۶۵۰۱

حکمت روز

امام علی (ع)

شتاب کردن در کاری پیش از به دست آوردن توانایی و سستی کردن بعد از به دست آوردن فرصت از نادانی است.
نهج البلاغه ص ۵۳۸، ح ۳۶۳

مناجات

خواجه عبدا... انصاری

الهی!
از نزدیک نشانت می‌دهند و بر تر از آنی و دورت پندارند و
نزدیک تر از جانی
موجود نفس‌های جوانمردانی، حاضر دل‌های ذاکرانی
ملکا تو آنی که خود گفتی و چنان که گفتنی آنی.
در این درگاه همه ما نیاز مند روزی باشیم که
قطره‌ای از شراب محبت بر دل ما ریزی
تا که ما را بر آب و آتش بر هم آمیزی.

تنور

عمو شاطر

وقتی تکنولوژی دستورات لازم را صادر نمی کند!

آن طور که پایگاه اطلاع رسانی استانداری خراسان رضوی گزارش داده است، جناب استاندار در ادامه بازدیدهای خود، هفته گذشته سری به حاشیه مشهد زده و از نزدیک و حتی خیلی نزدیک یعنی به صورت یک دست در جیب، در جریان مشکلات قرار گرفته است. علیرضا رشیدیان در این بازدید، مشکلات و نواقص موجود را به صورت تلفنی پیگیری کرده و دستورات لازم درباره رفع مشکلات را به مدیران مربوطه داده است، اما خب ممکن است همیشه تکنولوژی به کمک ما نیاید!

بازار روز

منبع: سازمان صنعت، معدن و تجارت خراسان رضوی

کالا	قیمت(تومان)	واحد	کالا	قیمت(تومان)	واحد
گوجه فرنگی	۲۲۵۰	کیلوگرم	برنج پاکستانی درجه یک	۸۱۰۰	کیلوگرم
سیب زمینی	۱۵۰۰	کیلوگرم	روغن مایع	۵۷۵۰	بطری ۸۱۰ گرمی
پیاز زرد	۱۵۰۰	کیلوگرم	مرغ گرم	۷۵۵۰	کیلوگرم
عدس کانادایی	۵۲۰۰	کیلوگرم	گوشت گوسفندی (لاشه)	۴۱۵۰۰	کیلوگرم
لوبیا قرمز	۷۶۰۰	کیلوگرم	گوشت گوسفندی (ران بی چربی)	۵۲۰۰۰	کیلوگرم
روغن نباتی جامد	۲۷۶۰۰	حلب ۵ کیلویی			

به روایت تاریخ

غلامرضا آذری خاکستر

مروری بر تاریخچه تاسیس اولین آموزشگاه‌های پرستاری در مشهد

از بیماردار تا پرستار

پرستاری از آن حرفه‌هایی است که سابقه‌اش به قواره طول تاریخ است اما در گذر زمان، این شغل مهم، جایگاهی حرفه‌ای پیدا می کند و به تناسب آن، نیروهایی توانمند برای آن تربیت می‌شوند. در ایران از سال‌ها قبل آموزش مهارت‌های مورد نیاز این حرفه کلید خورده است تا زنان و مردانی که به نیت کم کردن درد بیمار، بر بالینش حاضر می‌شوند، از بابت تجربه و دانش چیزی کم نداشته باشند. در این مقاله نیم نگاهی داشتیم به سوابق این حرفه و آموزش‌های مرتبط با آن در شهرمان:

حقوق ۴۰ ریالی پرستارها

سابقه خدمت پرستارها بر بالین بیماران در شهر ما، طولانی است. اسناد تاریخی حکایت از آن دارند که بیماردارانِ یا پرستارانِ زن از دوره صفویه در دارالشفای حرم مطهر مشغول به خدمت بوده‌اند و بانوان بیمار به وسیله بیماردارانِ زن مراقبت و پرستاری می‌شده‌اند.[۱] اما سابقه تاسیس مراکز آموزش پرستاری در مشهد به دوره پهلوی اول بر می گردد. وظیفه پرستاران در آن دوران، اموری همچون پانسمان، تزریق، شست و شوی زخم‌ها، آماده کردن بیمار برای عمل جراحی و... بوده و متوسط حقوقی که یک پرستار در سال ۱۳۱۰ ش. دریافت می کرده؛ حدود ۴۰ ریال ثبت شده است.[۲]

اما برنامه‌ها برای آموزش پرستاری با تأسیس بیمارستان شاهرضا (امام رضا(ع) فعلی) عملی می‌شود. پروفسور «هامر شلاک» مدیر این بیمارستان، در اطلاعیه‌ای خبر از تأسیس کلاس پرستاری می‌دهد و اعلام می کند که به دلیل نیاز به پرستاران متخصص در کادر بیمارستان، از اول فروردین ۱۳۱۴ کلاسی مخصوص آموزش فن پرستاری، به صورت جداگانه-مردان و زنان-در بیمارستان (برای واجدان شرایط) برگزار خواهد شد. البته انتخاب داوطلب‌ها بی قید و شرط نبود. این موارد، از جمله شروط اعلامی برای ورود به این دوره بودند: «دارا بودن تصدیق سیکل متوسطه، اتمام دوره تحصیلات شش ماه (دوره دارای حقوق نخواهد بود و فقط ناهار و مکان و لباس خواهد داشت)، ساعت خدمت از ۸ صبح تا ۶ عصر است. افراد پس از اتمام دوره و موفقیت در امتحان کارآموزان با حقوق ثابت به استخدام بیمارستان در می‌آیند. ثبت نام از اول اسفند ۱۳۱۳ خواهد بود.»[۳]

در زمان استانداری پاکروان، طرح ایجاد آموزشگاه پرستاری و تربیت عده‌ای پرستار مورد توجه قرار گرفت و به همین بهانه، مهرماه ۱۳۱۵ آموزشگاه پرستاری در مشهد با مساعدت بیمارستان شاهرضا افتتاح شد.[۴] روزنامه «آفتاب شرق» خبر مربوط به کلاس پرستاری را این چنین منعکس کرد: «وسایل افتتاح این دوره از هر جهت مهیا و تسهیلاتی نیز برای ورود داوطلبان فراهم شده و کلیه دانش آموزان این کلاس ناهار را در همان محل صرف خواهند کرد به علاوه در صورت ابراز لیاقت پس از سه ماه به آن‌ها حقوق داده خواهد شد».[۵]

از آموزش ادویه‌شناسی تا معرفی امراض جلدی

محل آموزشگاه تا سال ۱۳۱۶ ش. در بیمارستان شاهرضا (امام رضا(ع) فعلی) بود اما از آبان ۱۳۱۶ به دبیرستان ایرانداخت منتقل شد. تعداد شاگردان این مدرسه در پایه اول، ۱۴ نفر و در پایه دوم، ۸ نفر گزارش شدند و از شمسی خانم برومند نیز به‌عنوان معاون آموزشگاه یاد شده است.[۶] دکتر علی اصغر حکمت وزیر معارف و اوقاف آن دوران در ۱۱ فروردین ۱۳۱۶ در نامه‌ای از فتح ا... پاکروان استاندار و نایب التولیه آستان قدس رضوی تقاضا می کند تا به این آموزشگاه توجه ویژه شود؛ زیرا وجود چنین آموزشگاه‌هایی موجب ترقی و پیشرفت محیط بیمارستان‌هاست.[۷] در سال دوم فعالیت آموزشگاه، دانش آموزان در بیمارستان موسوم به آمریکایی مشهد به کارهای عملی مشغول می‌شوند که موجب عکس العمل مسئولان می‌شود؛ زیرا تبلیغ‌هایی که این ساختار درمانی داشت، دغدغه‌هایی را برای متولیان امر و والدین آن‌ها شکل داد.[۸]

جالب است بدانید، طبق اساسنامه تأسیس این آموزشگاه‌ها، برای تربیت پرستاران متخصص در نقاط مختلف کشور، مراکزی فعال بودند که طول تحصیل در آن‌ها، دو سال بود و کسانی در این مدارس پذیرفته می‌شدند که دارای گواهی نامه سال سوم متوسطه و حداقل سن ۱۶ سال و حداکثر ۲۵ سال باشند. از دیگر شرایط ورود به آموزشگاه پرستاری زنان، مجرد بودن، سلامت و نداشتن فساد اخلاقی قید شده است.[۹]

مهم‌ترین دروسی که در سال اول در مدارس پرستاری تدریس می‌شد عبارت بودند از: میکروب شناسی، آداب پرستاری، حفظ الصحه شخصی، طرز عمل پرستاری، زبان خارجه، قسمت عملی، تشریح و معرفة الاعضا، تاریخ پرستاری، ادویه شناسی، پرهیز و رژیم، امراض جراحی، چشم، گوش، حلق و بینی و در سال دوم هم آموزش‌ها بیشتر جنبه عملی پیدا می کردند و دروسی همچون امراض مسریه، امراض نسوان، شکسته بندی، قابلگی، امراض جلدی، معالجات مخصوص برق و... را فرا می گرفتند. پس از پایان دوره تحصیل هر پرستار می توانست در خانه‌ها، مریض خانه‌ها و قسمت‌های جراحی، اطفال یا تیمارستان‌ها مشغول به خدمت شود.[۱۰]

روایتی از پرستاران آمریکایی در مشهد

در ۲۶ شهریور ۱۳۱۵ وزارت فرهنگ وقت تصمیم می گیرد که سه مدرسه پرستاری تهران، مشهد و تبریز را با مدیریت پرستاران آمریکایی تاسیس کند، این نیت در شهرمان، در سال ۱۳۱۶ ش. محقق می‌شود و خانم «دگنر» از پرستاران متخصص آمریکایی، با دعوت وزارت بهداری به مشهد می‌آید. او این مدرسه را به مدت سه سال اداره می کند. خانم «مخدره آموزگار» از اولین محصلان رشته پرستاری مشهد و مادر پرستاری نوین خراسان در توصیف خانم دگنر نوشته است: «رئیس مدرسه پرستاری مشهد در سال ۱۳۱۷ ش. خانمی بود بلند بالا و موقر با صدایی گرم و دلنشین و موهایی پوشیده از گردزمان که به شخصیت او ابهت می‌بخشید. خانم دگنر با بیماران مهربان، با دانشجویان متحمل و با خدمه متواضع بود و لبخندی دایمی بر چهره داشت که موجب اطمینان و تشویق می‌شد. تجسم رسیدن به مشخصات اخلاقی او که پرستار تحصیل کرده‌ای بود، هدف را روشن و پر جلوه می‌ساخت».[۱۱]

نخستین گروه دانش آموختگان مدرسه در سال ۱۳۱۷ ش. به تعداد هشت نفر و سال بعد به تعداد هفت نفر فارغ التحصیل شدند. در سال ۱۳۱۹ ش. قرارداد خانم دگنر به پایان رسید و از آن به بعد، مدرسه پرستاری مشهد توسط پرستاران ایرانی اداره می‌شد.

داوطلبانی که در مدرسه پرستاری مشهد پذیرفته می‌شدند، پس از گذشت دو ماه از آغاز تحصیلات، در مراسمی پس از ادای سوگند به دریافت کلاه مخصوص پرستاری نایل می‌آمدند.

یکی از برنامه‌های اداره بهداشت استان خراسان، همزمان با تشویق دختران به تحصیلات پرستاری، برخورد با پرستاران تجربی و غیر مجاز از قبیل آن‌هایی بود که حجامت و تزریق خانگی انجام می‌دادند و بدون داشتن سواد و معلومات کافی، امور طبی را در منزل خود یا منازل بیماران می‌پذیرفتند.

نکته دیگر آن که، پرستاران آمریکایی از اواخر دوره قاجار در مشهد حضور داشتند و در بیمارستان آمریکایی مشغول فعالیت بودند. در سال ۱۳۰۱ ش. یک پرستار آمریکایی به نام «فلورانس نلسون» به همراه اعضای میسیون مذهبی آمریکایی، از تهران به مشهد آمد. از جمله اقدامات بیمارستان آمریکایی جذب دانش آموزان در رشته پرستاری بود؛ زیرا دکتر «کاکران» رئیس این مرکز اعتقاد به تربیت و آموزش پزشکان و پرستاران ایرانی داشت.[۱۲] در سال ۱۳۲۰ ش. مدرسه پرستاری بیمارستان مسیحی آمریکایی، توسط خانم «مری هاروی» در مشهد تأسیس شد. شرط تحصیل در این مدرسه دارا بودن مدرک تحصیلی ششم ابتدایی و مدت تحصیل در آن، دو سال بود. در دوره اول چهار داوطلب ثبت نام کردند و دو نفر دیگر نیز که تحصیلات خود را در تهران آغاز کرده بودند، برای ادامه تحصیل به این مدرسه آمدند.[۱۳]

سال ۱۳۳۸ ش. وزارت علوم، امتحانی از دانش آموختگان این مدارس گرفت و مدرک آنان به رسمیت شناخته شد. از این مدرسه سه نفر برای تخصص اتاق عمل به بیروت اعزام شدند که عبارت‌اند از خانم‌ها: ایران برارثانی، ظریفیان و فرزانه. این افراد به مدت شش ماه در بیمارستان آمریکایی بیروت، مهارت‌های اتاق عمل جراحی را فرا گرفتند.[۱۴]

در سال ۱۳۴۴ ش. با تشکیل آموزشگاه پرستاری جرجانی، مدرسه پرستاری آمریکایی منحل شد و جای آن را آموزشگاه بهداری گرفت.

منابع

[۱]. تاریخ دارالشفای آستان قدس رضوی از دوره صفویه تا پایان دوره قاجار به روایت اسناد. سالم حسین‌زاده سورشجانی، ص۱۲۲
[۲]. فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی زنان مشهد در عصر رضا شاه. پایان نامه فاطمه رضایی مکی، ص۱۰۳
[۳]. روزنامه بهار، یک‌شنبه ۲۸ بهمن ۱۳۱۳
[۴]. مرکز اسناد آستان قدس رضوی، سند شماره، ۱۰۱۹۱۰/۳۹
[۵]. روزنامه آفتاب شرق، یک‌شنبه ۱۳۱۵/۷/۲۶
[۶]. همان، ۱۰۱۹۱۰/۲۸
[۷]. مرکز اسناد آستان قدس رضوی، سند شماره، ۱۰۱۹۱۰/۲۴
[۸]. همان، ۱۰۱۹۱۰/۱۸.
[۹]. روزنامه آزادی، جمعه، ۳ مهر ۱۳۱۵
[۱۰]. مرکز اسناد آستان قدس رضوی سند شماره، ۱۰۱۹۱۰/۷.
[۱۱]. رامین‌نژاد، رامین، تاریخ پرستاری خراسان، مشهد، آهنگ قلم، ۱۳۹۱، ص۶۲
[۱۲]. فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی آمریکایی‌ها در مشهد با نگاهی به روابط ایران و آمریکا. محمد کاظم رادمنش، ص۱۷۰.
[۱۳]. رامین‌نژاد، رامین، تاریخ پرستاری خراسان، ص۳۴-۳۵.
[۱۴]. مصاحبه با ایران برارثانی، ۱۳۸۵/۱/۲۰.

مشهد # Mashhad

شهر و استان در شبکه‌های اجتماعی

یکی از مواردی که در طول رقابت‌های جام جهانی، بارها درباره علیرضا فغانی داور خراسانی مطرح شد، میزان دستمزدی بود که او از فیفا بابت قضاوت در این مسابقه دریافت می کند و رسانه‌ها نیز جمع عایدات این داور را از روی جدول رسمی اعلام شده از سوی رسانه‌های خارجی به نقل از فیفا. جیزی حدود ۸۰ هزار دلار با احتساب حقوق قضاوت در چهار بازی از جام جهانی روسیه اعلام کردند. اما فغانی در خلال برگزاری جام جهانی یک بار به این موضوع واکنش نشان داد، ولی ارقام کاملا قانونی و رسمی بودند تا این که حالا این داور ایرانی بعد از بازگشت موفقیت آمیز از این رقابت‌ها، میزان دستمزدش را شفاف اعلام کرد. فغانی با حضور در برنامه تلویزیونی «ورزش از نگاه دو» در این خصوص گفت: «ما دوره قبلی جام جهانی ۵۰ هزار دلار گرفتیم. این دوره با توجه به تعداد بازی‌هایی که سوت زدیم، از ۲۰ تا ۶۰ هزار دلار پول می گرفتیم که من سقف این مبلغ یعنی حدود ۶۰ هزار دلار را دریافت خواهم کرد.» نکته مهم در صحبت‌های این داور موفق البته به جمله آخرش باز می گردد که گفت: «البته شما باید با دلار ۴۲۰۰ تومانی این مبلغ را حساب کنید. چون فدراسیون دلار را می گیرد و به تومان و با دلار دولتی محاسبه می کند و به ما می دهد. ضمن این که با توجه به تحریم‌ها خیلی زمان می‌برد تا مبلغ مذکور به حساب فدراسیون فوتبال بیاید.»

حسام‌الدین سراج که برای مدت سه شب در مشهد با همراهی گروه «بامداد» اجرای صحنه‌ای موسیقی ایرانی داشت، در پایان این برنامه‌ها با انتشار پستی اینستاگرامی نوشت: «خراسان، سرزمین هنر و ادب، شعر و موسیقی... هرچند به سختی اما برگزار شد. سپاس از همه عزیزان و خوبانی که ما را در برگزاری این کنسرت یاری دادند و... سپاس از مردم فرهیخته و صاحب ذوق مشهد که ما را شرمنده مهربانی و لطف و شور و شوق خود کردند.»

رضا قوچان نژاد که فصل گذشته در تیم هیرنفین هلند بازی می کرد، برای انجام مذاکرات نهایی با باشگاه آپوئل نیکوزیای قبرس راهی این کشور خواهد شد.
صفحه توئیتر این باشگاه با انتشار عکس گوچی، نوشت: «باشگاه آپوئل نیکوزیای قبرس تایید می کند، مهاجم ملی پوش ایرانی، رضا قوچان نژاد، برای تکمیل مذاکرات و توافق با این باشگاه، به قبرس سفر خواهد کرد. قوچان نژاد به تازگی از مسابقات جام جهانی فوتبال بازگشته است.»

یادداشت

رحمان وهاب زاده

مدیرکل دفتر بازرسی سازمان محیط زیست کشور

نگرانی از آینده منابع آبی جدی است!

ایران کشوری با اقلیم گرم و خشک است و عواملی همچون رشد روزافزون جمعیت، گسترش شهرنشینی، توسعه بخش‌های کشاورزی و صنعت و پدیده‌های اکوسیستمی، باعث کاهش منابع آب تجدیدپذیر در سالیان گذشته شده و نسل حاضر و آینده باید تبعات مدیریت و رویکردهای مصرفی غلط گذشته را بپردازند.

تهی شدن سفره‌های آب زیرزمینی، حالا خود را بیشتر از گذشته در شکل و شمایل یک چالش بزرگ نشان می‌دهد و این دغدغه در عمده استان‌های کشور وجود دارد که منابع آینده برای تامین نیازهای آبی‌شان چه خواهد بود؟ در واقع ناآگاهی بهره برداران از عواقب تهی شدن سفره‌های آب زیرزمینی و روش‌های حفظ منابع با کمترین هزینه و تمایل به کسب سود بیشتر بدون توجه به حفظ محیط زیست و منابع آن از عوامل اصلی اضافه برداشت از منابع آب زیرزمینی در سنوات گذشته بوده است.

در کشور ما کمبود بارش سالانه، بالا بودن میزان تبخیر و تعرق و پراکندگی نامناسب بارندگی باعث شده است که محدودیت منابع آبی به یکی از مهم‌ترین دغدغه‌ها بدل شود اما متاسفانه چاره‌جویی برای این مسئله، با تاخیر صورت گرفته است.

مشخص است که کشور ایران به‌طور کلی دچار کمبود آب است و در صورت ادامه وضعیت و روند فعلی، میزان تقاضای آب به دلیل افزایش جمعیت و توسعه کشاورزی و صنعتی و اجتماعی، افزایش یافته و میزان منابع آب به دلیل تغییرات اقلیمی و بروز خشکسالی‌ها و کاهش کیفیت منابع آب، کاهش می‌یابد و در نهایت منجر به کاهش سرانه آبی می‌شود؛ کاهش سرانه آبی متعاقباً منجر به بروز و تشدید اختلافات اجتماعی، مهاجرت، محدودیت‌های کم آبی، تنش‌های آبی و بروز بحران می‌شود.

البته باید توجه داشت که هدر رفت آب به شکل‌های گوناگون رخ می‌دهد، مانند آلودگی آب‌ها به علت سموم و کودهای کشاورزی و ضایعات صنعتی که آب مفید را از دسترس خارج می‌کنند. هدر رفتن آب در شبکه‌های انتقال و توزیع و بالاخره هدر دادن آب توسط مصرف کنندگان نیز از دیگر دلایل کمبود آب است. بحران آب در برخی مناطق بسیار جدی است، به طوری که در این مناطق ۶۰ درصد سفره‌های آب زیرزمینی مصرف شده است. بر همین اساس توصیه می‌شود مناطقی که آورد آبی کمی در حوضه آبخیزی خود دارند، درباره تغییر الگوی کشت‌شان و استفاده از روش‌های نوین آبیاری اقدام کنند. تشدید این بحران در برخی مناطق به حدی رسیده که حیات وحش در حال انقراض است، علاوه بر این نباید از این مهم غافل شد که در برخی موارد بیش از دو تا سه برابر ظرفیت مراتع از آن‌ها استفاده شده است.

استان خراسان رضوی نیز از این قاعده مستثنی نیست، چنان که این استان نیز طی سال‌های اخیر دچار محدودیت شدید دسترسی به منابع آب سطحی و در نتیجه اعمال فشار بهره برداری بر منابع آب زیرزمینی شده است. به عبارت دیگر اضافه برداشت از منابع آبی این استان طی سال‌های گذشته پیامدهای محیطی و اقتصادی نامطلوبی را به دنبال داشته است. حال اگر اقدامات جدی و عملی برای کاهش برداشت‌های بی رویه و به تعادل رساندن سفره‌های آب زیرزمینی صورت نگیرد، علاوه بر تشدید این پیامدها، شاهد اختلال در روند فعالیت‌های کشاورزی و دامپروری، کاهش فراورده‌های زراعی و دامی، تهدید امنیت زراعی و دامی، تهدید امنیت غذایی، تامین نشدن آب شرب کافی، اختلال در بهداشت عمومی، اختلال در امور صنعتی، گسترش بیکاری، کاهش تولید و درآمد و در نهایت افزایش فقر عمومی و به دنبال آن بروز ناآرامی‌ها، منازعات روستایی و بحران‌های اجتماعی در منطقه خواهیم بود.

با توجه به مطلبی که بیان شد، مدیریت منابع آب در جهت تامین نیازهای بشر و کاهش خسارات ناشی از برداشت‌های بی رویه موضوع پیچیده‌ای است که با افزایش جمعیت و میزان تقاضا در سال‌های آینده مشکل‌تر نیز خواهد شد. بر همین اساس برای رسیدن به اثربخشی لازم، یکی از اقدامات مهم و محوری مدیریت منابع آب، مدیریت تقاضای آب و در نظر گرفتن آب به عنوان کالایی با ارزش و اقتصادی است. در کنار آن باید به ترویج الگوی صحیح مصرف و فراهم کردن امکانات مناسب آموزشی و بهداشتی در شهروندان توجه کرد. علاوه بر این حل بحران آب نیازمند اجرای تلفیقی از راهکارهای قابل اجرا در جهت بهره برداری حداکثری از آب‌های سطحی به همراه استفاده از انواع روش‌های حفاظت از سفره و کاهش و بهینه سازی مصرف است.

نکته قابل تامل دیگر آن است که آب در گذشته عامل وحدت بوده اما امروز به عامل اختلاف و درگیری شهرها و حتی استان‌ها با یکدیگر تبدیل شده است. با این حال نباید از خاطر برد که اختلاف و درگیری تنها پیامد اجتماعی این بحران طبیعی نیست. نتیجه پژوهش‌ها نشان می‌دهد که ناامنی غذایی، سوء تغذیه، کاهش دسترسی به خدمات بهداشتی و... از مهم‌ترین پیامدهای اجتماعی خشکسالی و کمبود آب در مناطق خشک و نیمه خشک کشور ماست.

در مجموع باید بیان کرد که نقش مهم آب در فرایند توسعه پایدار به‌ویژه در کشور ما که با رشد شدید تقاضا (جمعیت و توامان توسعه بخش کشاورزی) همزمان با کاهش سطح منابع روبه روست، گذر از چالش‌های پیش روی مدیریت منابع آب کشور و توسعه و اجرای سیاست‌هایی را ضروری کرده تا بدین طریق بتوان با مشارکت اجتماعی به حل بحران پرداخت. از این رو با توجه به مسائل اجتماعی پیش گفته و شناخت پیامدهای اجتماعی بیشتر در این زمینه، ضرورت آینده نگری، چاره‌اندیشی و رویارویی منطقی با بحران کم آبی و توجه به جنبه‌های زیست محیطی و اقتصادی بحران آب بیش از پیش ملموس است.